

AİHM'nin Bergama Ovacık Altın Madenine İlişkin Kararı Hakkında, Mahkeme Kalemi Tarafından Hazırlanan Basın Açıklaması

İngilizce Özgün Metinden Çeviren
Av. Serkan Cengiz¹

10.11.2004

TAŞKIN ve DİĞERLERİ / TÜRKİYE DAVASINDA DAİRE KARARI

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Taşkın ve Diğerleri / Türkiye davasında yazılı olarak, bugün kararını açıklamıştır.

Mahkeme oybirliğiyle;

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8.maddesinin (aile ve özel yaşama saygı);
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6.maddesinin 1.fıkrasının (adil yargılanma hakkı) ihlal edildiğine ve
- Sözleşmenin 2.maddesi (yaşam hakkı) ve 13 maddesi (etkin bir iç hukuk yolu hakkı) açısından ayrı bir incelemenin gerekli olmadığına

karar vermiştir.

Mahkeme, Sözleşmenin 41.maddesi uyarınca (hakkaniyete uygun tazminat), manevi zararlar açısından her bir başvuru için 3.000 Euro tazminata hükmetmiştir.

1.Temel Olgular

Başvurucular Bergama ve çevre köylerde yaşayan 10 Türk vatandaşıdır. Dava, Bergama'nın Ovacık ilçesinde altın madeni işletilmesine izin verilmesiyle ilgilidir. E.M. Eurogold Madencilik (sonrasında Normandy Madencilik olarak bilinecektir) limitet şirketi 1992 yılında altın arama izni almıştır. Söz konusu izin 10 yıl süreyle geçerli olup, altınların ayrıştırılması için siyanür kullanma yetkisini de içermektedir. Çevre Bakanlığı, Çevre Etki Değerlendirme raporu temelinde, 1994 yılında söz konusu şirkete Ovacıkta altın madeni işletme izni vermiştir.

Başvurucular ve diğer Bergama sakinleri, söz konusu şirket tarafından kullanılan siyanür yönteminin tehlikeleri, sağlık açısından taşıdığı riskler, yeraltı su kaynaklarının kirletilmesi açısından taşıdığı riskler ve yöredeki eko-sistemin yok edilmesi gerekçeleriyle iznin iptali için dava açmışlardır. Başvurucuların bu talebi ilk derece mahkemesi tarafından reddedilmiş fakat 13 Mayıs 1997 tarihli Danıştay kararıyla Kabul edilmiştir. Danıştay, söz konusu çevre raporunun sonuçları ve konuyla ilgili diğer raporlar temelinde, altın madeninin coğrafi yeri ve bölgenin jeolojik durumu nedeniyle

---

¹ İzmir Barosu Üyesi

söz konusu işletme izninin insan sağlığı ve çevresel riskler açısından kamu menfaatine uygun olmayacağı görüşünü benimsemiştir.

Söz konusu Danıştay kararının uygulanmasında, İzmir İdare Mahkemesi 15 Ekim 1997 tarihinde madene çalışma izni veren iznin iptaline karar vermiştir. Söz konusu karar 1 Nisan 1998 tarihinde Danıştay tarafından onanmıştır.

27 Şubat 1998 tarihinde İzmir Valiliği madenin kapatılması talimatını vermiştir.

Başbakanlığın talebi üzerine , TÜBİTAK tarafından 1999 Ekiminde altın çıkarılması amacıyla madende siyanür kullanmanın etkileri üzerine bir rapor hazırlanmıştır. Söz konusu raporda Danıştay tarafından belirtilen gerekçelerin ortadan kaldırıldığı veya kabul edilebilir seviyenin altına düştüğü belirtilmiştir. Bu rapor temelinde bankalıklar tarafından faaliyet izni veren veya mevcut faaliyet iznini yenileyen çok sayıda karar alınmıştır. 13 Nisan 2001 tarihinde şirket maden faaliyetlerine başlamıştır. Başvurucular söz konusu bu kararlara karşı Türk mahkemeleri nezdinde davalar açmışlar ve faaliyetin durdurulması kararı almışlardır. Söz konusu başvurulardan bazıları Türk mahkemelerinde hâlihazırda derdest durumdadır.

Bakanlar Kurulu 29 Mart 2002 tarihinde söz konusu maden şirketinin prensip olarak faaliyetlerine devam etmesine karar vermiştir. Buna karşın Danıştay, 23 Haziran 2004 tarihinde bu kararın iptaline ilişkin görülmekte olan davada, bu karara ilişkin yürütmenin durdurulması kararı vermiştir. Bu karar uyarınca İzmir Valiliği, Ağustos 2004 tarihinde altın madenine altın çıkarmanın durdurulması talimatını vermiştir.

Normandy Madencilik şirketi, Çevre ve Orman Bakanlığının lehte görüş belirttiği, Ağustos 2004 sonunda Mahkemeye(AİHM) nihai etki raporu sunmuştur.

2. Usul ve Mahkemenin Teşekkülü

Başvuru 25 Eylül 1998 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna sunulmuş ve 1 Kasım 1998 tarihinde Mahkemeye havale edilmiştir. Başvuru 29 Ocak 2004 tarihinde kısmi olarak kabul edilebilir ilan edilmiştir. Sözleşme madde 36 ve İhtüzük madde 44 uyarınca Mahkeme Başkanı Normandy Madencilik Şirketinin 3.taraf (müdahil) olarak davaya katılmasına izin vermiştir. 3 Haziran 2004 tarihinde Strasburg'ta bir duruşma yapılmıştır.

Karar aşağıda belirtilen 7 yargıçlı Daire tarafından verilmiştir:

Georg Ress(Alman), Başkan,

Ireneu Cabral Bareto(Portekiz),

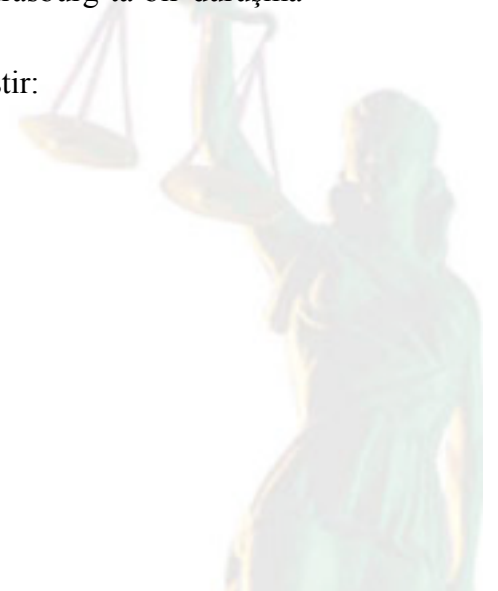
Lucius Cafilisch(İsveç)

Rıza Türmen(Türk)

Bostjan Zupancic(Sloven)

Hane Sophie Greve(Norveç)

Kristaq Traja (Arnavut), Hakimler,

ve ayrıca Vincent Berger, Bölüm Yazı İşleri Md.

3.Kararın Özeti

Başvurucular siyanür kullanarak altın madeni işletilmesine ulusal yetkililer tarafından izin verilmesinin ve konuyla ilgili karma alma sürecinin Sözleşmenin 2 ve 8.maddesi uyarınca korunan haklarını ihlal ettiğini iddia etmişleridir. Başvurucular ayrıca idarenin İdare Mahkemelerinin kararlarına uymayı reddetmelerinin kendilerinin etkin yargısal koruma haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir. Başvurucular Sözleşmenin 6.maddesinin 1.fikrasına ve 13.maddesine dayanmışlardır.

Mahkemenin Kararı

Sözleşmenin 8. Maddesi (Sözleşme metni)

Mahkeme, başvuruda birbirleriyle yarışan menfaatleri değerlendirmeye aldıktan sonra, Danıştay kararının madenin çalışma izninin başvuruçuların yaşam ve sağlıklı bir çevre hakkından etkin bir şekilde yararlanması temeline dayandığını ve Danıştay'ın bu durumu kamu yararı ile bağdaşmaz bulduğu görüşündedir. Bu karar ışığında, bu tür meselelerde ulusal yetkililere bırakılan takdir yetkisi açısından esastan bir inceleme yapılması gerekli değildir.

Karar verme sürecine ilişkin olarak, faaliyet izni verilmesi öncesinde uzun bir süre zarfında bir dizi araştırma ve incelemeler yürütülmüştür. Yöre halkını bilgilendirme toplantısı yapılmıştır.Başvurucular ve bölge sakinleri mesele edilen inceleme de dahil olmak üzere, konuyla ilgili tüm dokümanlara ulaşabilmişlerdir. Danıştay 13 Mayıs 1997 tarihli faaliyet izninin iptal edilmesi kararını bu incelemelere ve raporlara dayandırmıştır. Buna karşın, söz konusu mahkeme kararı, kararın idari yetkililer gönderildiği 20 Ekim 1997 tarihinde uygulanabilir hale gelmesine rağmen, madenin kapatılması için 27 Şubat 1998 tarihine kadar yani kararın verilmesinde 10 ay kararın ilgili idari birimlere bildirilmesinden 4 ay sonrasına kadar herhangi bir talimat verilmemiştir.

Mahkeme, 1 Nisan 1998 sonrası periyoda ilişkin, idari makamların ulusal mahkeme kararlarına ve ulusal yasal düzenlemelere uymayı reddetmelerinin ve bu konuda bir karar olmayışını yeni çevre etki raporuna (mahkemeler tarafından iptal edilenin yerini alan) dayandığını belirtmektedir.

Bununla birlikte, Türk yasal mevzuatı içerdiği usulü güvenceler ve adli kararlarla bu garantilere verilen pratik anlama rağmen, Bakanlar Kurulu 29 Mart 2002 tarihli halka açık olmayan kararıyla altın madenine (söz konusu maden halihazırda Nisan 2001 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır) faaliyetlerine devam etme yetkisi vermiştir.

Bu koşullar altında Mahkeme, başvuruçuların kendilerini koruyan usulü güvencelerden yetkililerce yoksun bırakıldıkları görüşündedir. **Bu nedenle Türkiye, başvuruçuların özel ve aile yaşamına saygı gösterilmesi hakkını garanti etme yükümlülüğünü yerine getirmemiştir. Bundan dolayı Mahkeme oybirliğiyle Sözleşmenin 8.maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.**

Sözleşmenin 6.maddesi 1.fikrası

Mahkeme, 13 Mayıs 1997 tarihli Danıştay kararının kesinleştiği 1 Nisan 1998 tarihi öncesinde dahi erteleyici bir etkiye sahip olmasına rağmen zorunlu yasal süre içerisinde uygulanmamış olduğunu belirtmektedir.

Ayrıca, doğrudan Başbakanlığın teşvikiyle hazırlanan Bakanlık izinleri temelinde, şirket 13 Nisan 2001 tarihinde deneme faaliyetlerine başlamıştır. Söz konusu yeniden faaliyete başlama işlemi yasal temelden yoksun olup söz konusu mahkeme kararına karşı bir hile mahiyetini taşımaktadır. Bu durum hukukun üstünlüğü ve adli ilişkilerde olması gereken güvenceyle bağdaşmazdır.

Dolayısıyla Mahkeme Türk yetkililerin 1 Nisan 1998 tarihinde onaylanan İzmir İdare Mahkemesinin 15 Ekim 1997 tarihli kararını etkili bir şekilde ve makul bir süre içinde uygulamadıklarını, dolayısıyla da 6. maddenin 1.fıkrasının tüm yararlı sonuçlarının ortadan kaldırıldığı kanaatindedir.

[Sözleşmenin 2. ve 13.maddesi](#)

Bu başlık altında belirtilen şikâyetlerin Sözleşmenin 8. ve 6.maddenin 1.fıkrası uyarınca ileri sürülen şikâyetlerle aynı olması nedeniyle Mahkeme, Sözleşmenin 2. ve 13 maddesi altında ayrı bir inceleme yapmanın gerekli olmadığı kanaatindedir.

